

KIDS MAGAZINE

Nummer 27 ~ Juni 2025

SPELLETJES: QUIZZTIME!

Pag. 41

**SPELLETJES:
ANTWOORDEN
QUIZZTIME!**

Pag. 54

ARTIEST V.D. KEER

Pag. 64

Colofon

Hoofdredacteur

Benjamin Varzideh

Adjunct-Hoofdredacteur

Sarah Varzideh

Coördinator/Eindredacteur

Timen Kok

Fotografen/Modeontwerpers

Marika Delaux, Nina van Ooijen, Chantal Schoumacher, Sarah Varzideh, Yasamin Varzideh

Webmasters

Amir Mohammad Ashofteh, Marika Delaux, Nina van Ooijen, Chantal Schoumacher, Benjamin Varzideh, Sarah Varzideh

Sportredactie

Gilles de Kock, Thomas Smallenbroek, Ryan Vrijhoef

Striptekenaars

Madelief de Bloem, Timen Kok, Benjamin Varzideh, Sarah Varzideh, Yasamin Varzideh

Gamemasters

Reinhard Lasscher, Benjamin Varzideh, Sarah Varzideh

Mediamanagement

Amir Mohammad Ashofteh, Akira van der Meer, Dylan Meijer, Enya van der Molen, Benjamin Varzideh, Pouya Varzideh, Sarah Varzideh

Moppenmanagement

Benjamin Varzideh

Uitgevers

Benjamin Varzideh, Sarah Varzideh

Administratie

Sarah Varzideh

Art Direction/Vormgeving

Benjamin Varzideh

Bladmanagement/Acquisitie

Robin Buitenhok

Trafficmanagement

Timen Kok

Overige redactie

Alle medewerkers zijn overige redacteurs.

Versijning

Kids Magazine verschijnt 2x per jaar.

Abonnementenservice

Kijk daarvoor op de onderstaande link.

www.kidsmagazinehilversum.nl

Zonnekind

Leuk, samen op het strand!

Vriendjes maken is heel plezierig!

Met je voetjes in het zand.

INHOUDSOPGAVE

Spelletjes

9	1	3							
6		7					2	4	
	5			8			7		
	7	9							
		2		9			4	3	
				SUDOKU			9		
	4				1	9			
7		6			9			5	
		1			6	4	14	7	

9	1	3	4	2	7	5	6	8
6	8	7	9	1	5	3	2	4
2	5	4	6	8	3	1	7	9
4	7	9	1	3	2	6	5	8
1	6	2	5	9	8	7	4	3
5	3	8	7	6	4	2	9	1
3	4	5	8	7	1	9	6	2
7	2	6	3	4	9	8	1	5
8	9	1	2	5	6	4	3	7

OPLOSSINGEN SUDOKU

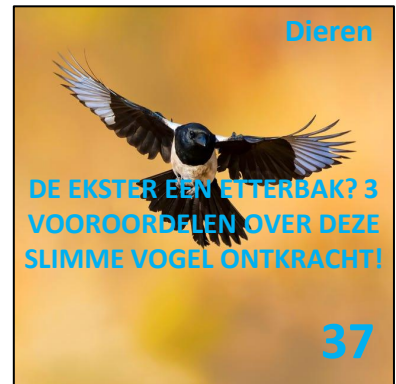
30

Reizen

DE ZEVEN MOOISTE
KASTELN VAN NEDERLAND

31

Dieren

DE EKSTER EEN ETTERBAK? 3
VOOROORDELEN OVER DEZE
SLIMME VOGEL ONTKRACHT!

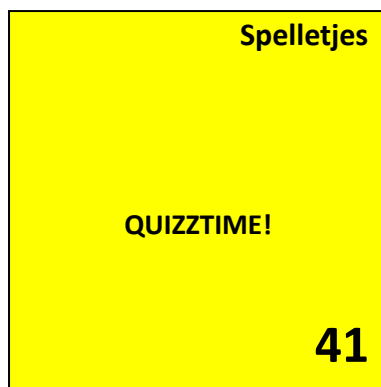
37

Wetenschap

ZO VIND JE SIRIUS,
DE HELDERSTE STER AAN
DE HEMEL!

40

Spelletjes

QUIZZTIME!

41

Wetenschap

JAMES WEBB-TELESCOOP
BLIJKT UITSTEKENDE
PLANETOIDEJAGER

45

Natuur

ENORME IJSBERG OP
RAMKOERS MET BELANGRIJK
PINGVINRESERVAAT OP
ZUID-GEORGIA

46

Geschiedenis

HOE DE ROMEINEN
NEDERLAND VEROVERDEN

49

Sport

FIA SCHERPT AL VOOR
KOMENDE F1-RACE REGELS
AAN IN STRIJD TEGEN
'MINI-DRS'

51

Algemeen

**GROWTH MINDSET CREEËR
JE DOOR GEDACHTES ZOALS:**

53

Spelletjes

**ANTWOORDEN
QUIZZTIME!**

54

Algemeen

DE ESTEIJING

58

Recepten

WATERIJES

60

Reizen

**ECOTOERISME IN NOORD-
SPANJE: 5 ACTIVITEITEN IN
DE NATUUR VAN AUSTRIË**

61

Wetenschap

TALENSENSIBILISERING

64

Spelletjes

KLEURPLAAT

65

Amusement

ARTIEST VAN DE KEER

66

1e, 3e en 5e week van de zomervakantie. Dinsdag t/m vrijdag van 9:30 - 12:30.

Locatie: alle ZIMIHC theaters (Overvecht, Zuilen & Witte Vrouwen)

Coronaproof voor
kinderen van 6-12 jaar

ZOMER EXPRESS

Sport & Cultuur weken in de zomervakantie

20 euro per week
Gratis op vertoon
van U-pas

'MOGELIJK UITGESTORVEN' ECUADORAANSE KIKKER DUKT NA 100 JAAR WEER OP!

Foto: Chantal Schoumacher, Redactie: Timen Kok

Midden in de bossen van het Andesgebergte in Ecuador hebben wetenschappers een kikkersoort aangetroffen die 100 jaar lang van de radar was verdwenen.

In 2022 lopen bioloog Juan Sánchez-Nivicela en zijn team door de dichte bossen van Molleturo in de Ecuadoraanse Andes. In het licht van de volle maan en met het constante gebrom van de Sangayvulkaan op de achtergrond proberen de onderzoekers nieuwe, zeldzame, en verloren amfibiesoorten te vinden.

Bij een omgevallen boom midden in het bos treffen ze twee kikkertjes aan die ze niet direct kunnen identificeren. Onderzoekers van de Universidad Técnica Particular de Loja vergelijken het DNA van de twee kikkervrouwtjes vervolgens met het materiaal uit een DNA-databank.

'Er werd geen match gevonden,' zegt Sánchez-Nivicela. 'Van dit dier was nog nooit genetisch materiaal afgenomen.'

Mogelijk uitgestorven kikker

Toch bleek de soort al eerder te zijn beschreven. In 1922 ontdekte zoöloog George Tate een kikkersoort die de naam *Pristimantis* ruidus kreeg. Omdat geen enkele wetenschapper de soort sindsdien nog was tegengekomen, werd het dier door de International Union for Conservation of Nature (IUCN) omschreven als 'mogelijk uitgestorven'.

In de jaren zeventig onderzocht de herpetoloog John D. Lynch amfibieën en reptielen in het zuiden van Ecuador. Lynch kwam *P. ruidus* tijdens zijn expedities niet zelf tegen, maar had wel tekeningen en omschrijvingen van de soort gemaakt op basis van de specimens van Tate.

Dankzij die documenten kon het team van Sánchez-Nivicela vaststellen dat hun recente vondst een herontdekking was. Precies honderd jaar nadat *P. ruidus* oorspronkelijk was ontdekt, waren Sánchez-Nivicela en zijn collega's de uit het oog verloren kikker tegen het lijf gelopen.

‘We gingen uit ons dak,’ zegt Sánchez-Nivicela. ‘De beschrijvingen kwamen perfect overeen.’

Strijd om leefgebied te beschermen

‘Deze ontdekking geeft ons hoop,’ zegt bioloog María del Carmen Vizcaíno, directeur van de Alianza Jambato. Vizcaíno, zelf niet betrokken bij de recente expeditie en het aansluitende onderzoek, denkt dat *P. ruidus* een belangrijke rol kan spelen bij de juridische strijd voor de bescherming van de zuidelijke Andes, het ecosysteem in Ecuador dat het zwaarst is aangetast door mijnbouw en illegale boskap.

Diego Armijos Ojeda, onderzoeker aan de Universidad Técnica Particular de Loja, is het daarmee eens. Volgens hem is de herontdekking van *P. ruidus* ‘een tweede kans om iets te beschermen dat mogelijk alleen op deze plek voorkomt, niet alleen in Ecuador maar in de wereld’.

ANGSTAANJAGENDE MYTHEN: DIT ZIJN DE 5 ENGSTE HEKSEN UIT DE GESCHIEDENIS

Foto: Nina van Ooijen, Redactie: Madelief de Bloem

Van de bloeddorstige Chedipe tot de geheimzinnige Baba Yaga: deze oude heksenverhalen leggen diepgewortelde angsten en maatschappelijke overtuigingen bloot.

Heksen spreken al eeuwenlang tot de verbeelding. In moderne vertellingen zijn ze vaak charismatische figuren, maar hun historische tegenhangers waren een bron van oprechte angst en onbehagen.

Hieronder lees je de verhalen van 5 heksen, wier huiveringwekkende mythen iets vertellen over de angsten en overtuigingen van de samenlevingen waaruit ze ontsproten.

1. Yamauba

Yamauba leeft in de afgelegen bergen in het noordoosten van Japan. Ze verschijnt als een broos oud vrouwtje, maar kan plotseling transformeren in een figuur die niet zou misstaan in een nachtmerrie. Ze heeft slangenhaar en een tweede mond boven op haar hoofd, waarmee ze haar prooi kan verorberen.

Maar wat haar verhaal vooral naargeestig maakt, is de mogelijke oorsprong van de mythe. Nyri Bakkalain, schrijver en Japan-historicus, zegt dat Yamauba's mythe mogelijk geworteld is in het gebruik om ouderen op te offeren tijdens een hongersnood.

'Verhalen over boze geesten zouden kunnen verwijzen naar oudere vrouwen die in het verleden het bos in werden gelokt om te sterven,' vertelt Bakkalain.

2. De skin-changing witch

In Afro-Amerikaanse gemeenschappen, zoals de Gullah in North en South Carolina, gaan verhalen rond over personen die 'aangestuurd' worden door kwaadaardige krachten. Een van de meest gevreesde figuren is de skin-changing witch (een heks die haar huid kan veranderen).

Door haar huid af te schudden kan deze heks door sleutelgaten kruipen en huizen binnendringen, waar ze mensen overhaalt om misdaden te plegen. Ondanks de angstaanjagende krachten van de heks zit er vaak een humoristische twist in de verhalen.

3. Chedipe

Chedipe is een angstaanjagende heks uit de omgeving van de Godavari-rivier in India. Volgens de legende dringt ze huizen binnen en maakt ze alle bewoners bewusteloos. Daarna bedenkt ze hoe ze deze hulpeloze mensen op een zo gruwelijk mogelijke manier kan martelen.

Devendra Varma, een twintigste-eeuwse onderzoeker van gotische literatuur, zegt dat verhalen over Chedipe naar Europa kunnen zijn gekomen via de zijderoute. Langs die route was ze wellicht de inspiratie voor vertolkingen van vampieren als seksuele wezens. Denk aan The Vampyre van John William Polidori en Dracula van Bram Stoker.

4. La Lechuza

La Lechuza (De Uil) is een heks uit het noorden van Mexico. Ze verandert in een gigantische uil, soms met menselijk gezicht. De verhalen over haar oorsprong lopen sterk uiteen: zo wordt gezegd dat ze een pact heeft gesloten met demonische krachten of dat ze op magische wijze een grote vogel heeft bezeten, met wiens kracht ze het weer kon beheersen.

Wat haar oorsprong ook is, La Lechuza staat erom bekend 's nachts te azen op beschonken mannen. Ze zou ze meenemen naar haar nest voor een gruwelijk eetfestijn of ze direct vermoorden met een lichte aanraking van haar vervloekte veren.

5. Baba Yaga

In de Slavische folklore heeft het figuur Baba Yaga de macht over leven en dood. In sommige verhalen is Baba Yaga de belichaming van de winter en het einde van het oogstseizoen, een symbool voor overmijdelijk verval en transformatie.

In andere versies bewaakt ze de grens tussen de levenden en de doden. Toch boezemt Baba Yaga niet alleen angst in. Afhankelijk van hoe je haar benadert, geeft ze advies of magische hulp.

Ze wordt vaak afgebeeld met ijzeren tanden, een been van bot, en half blind. Ze leeft in een hut in de vorm van een doods-kist, die is versierd met mensenbotten en rust op kippenpoten. Sommigen interpretern het uiterlijk van de hut als een oude connectie met de wilde en ongerepte natuur.

SUDOKU

9	1	3				5		
6		7					2	4
	5			8			7	
	7	9						
		2		9			4	3
					4		9	
	4				1	9		
7		6			9			5
		1			6	4		7

HOE GEVAARLIJK IS HET AUSTRALISCHE DIERENRIJK NU ECHT?

Foto: Yasamin Varzideh, Redactie: Pouya Varzideh

Het idee heerst dat achter iedere struik in Australië een slang, krokodil of spin op de loer ligt om je aan te vallen. Maar wat is er eigenlijk waar van dat beeld?

Australië staat bekend om zijn ongerepte natuur, prachtige stranden, kangoeroes en koala's, maar ook om zijn giftige slangen en gigantische spinnen. Toen ik een paar maanden geleden naar Australië verhuisde, merkte ik dat mensen vooral het laatste onthouden. Dus, hoe gevaarlijk is het Australische dierenrijk nu echt?

Spinnen

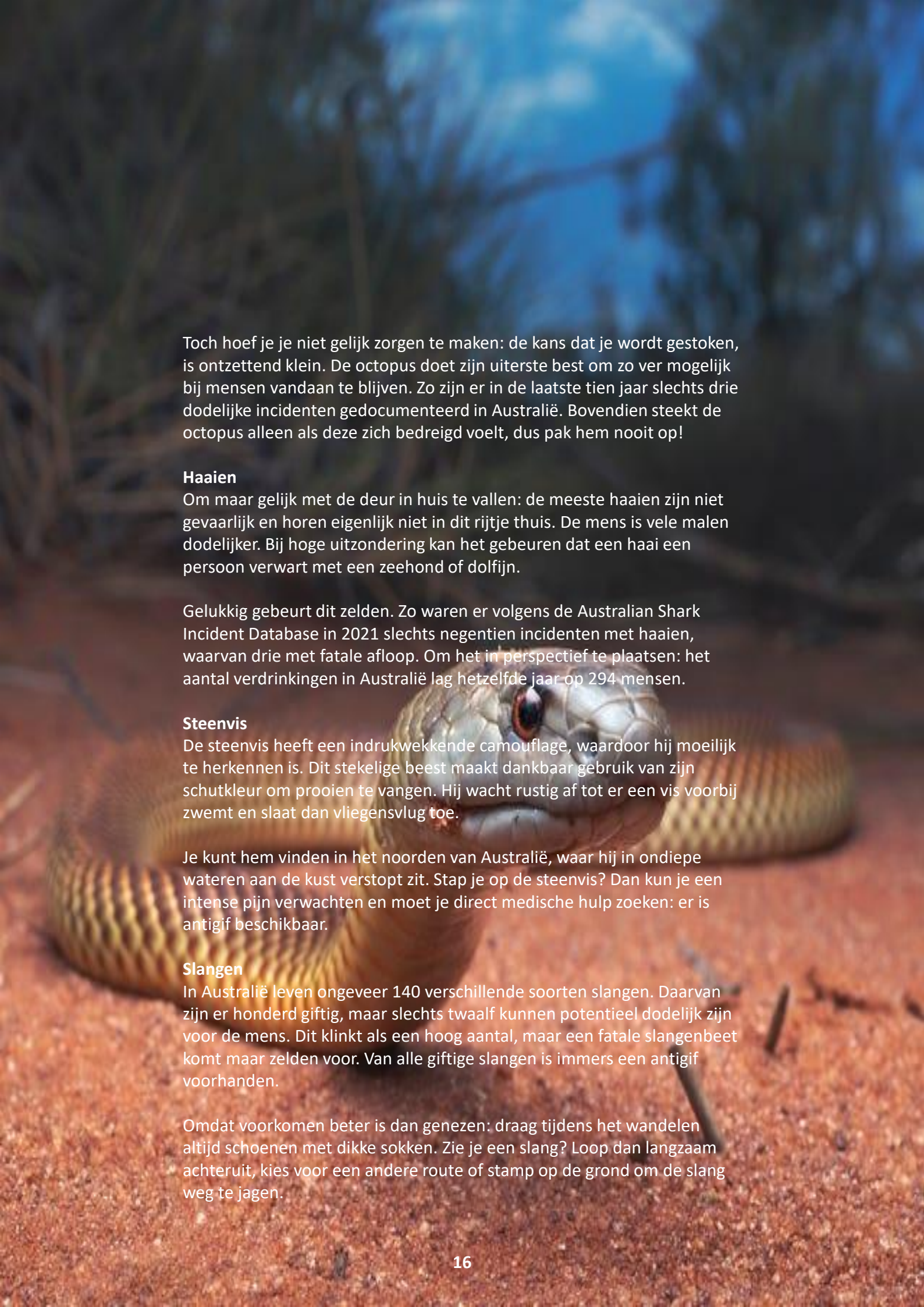
De spinnen in Australië kunnen een behoorlijk formaat hebben, maar de meeste zijn niet gevaarlijk. Er zijn slechts twee soorten waarvoor je echt moet oppassen: de Australische tunnelwebspin en de roodrugspin.

Het is goed om te weten dat er de afgelopen veertig jaar niemand is overleden aan een beet van deze spinnen en dat antigif van beide soorten altijd in de buurt is. Bovendien bijt een spin alleen wanneer hij zich bedreigd voelt. Trek je het land in of ga je kamperen? Dan is het geen overbodige luxe om even je schoen uit te kloppen voordat je ze aantrekt.

Grote blauwring-octopus

De grote blauwring-octopus komt voor in de wateren rond Australië en staat bekend als een van de giftigste dieren ter wereld. Een beet van het prachtige diertje bevat genoeg gif om 26 mensen te doden en er is nog geen antigif voorhanden.

Toch hoeft u niet gelijk zorgen te maken: de kans dat u wordt gestoken, is ontzettend klein. De octopus doet zijn uiterste best om zo ver mogelijk bij mensen vandaan te blijven. Zo zijn er in de laatste tien jaar slechts drie dodelijke incidenten gedocumenteerd in Australië. Bovendien steekt de octopus alleen als deze zich bedreigd voelt, dus pak hem nooit op!

Haaien

Om maar gelijk met de deur in huis te vallen: de meeste haaien zijn niet gevaarlijk en horen eigenlijk niet in dit rijtje thuis. De mens is vele malen dodelijker. Bij hoge uitzondering kan het gebeuren dat een haai een persoon verward met een zeehond of dolfijn.

Gelukkig gebeurt dit zelden. Zo waren er volgens de Australian Shark Incident Database in 2021 slechts negentien incidenten met haaien, waarvan drie met fatale afloop. Om het in perspectief te plaatsen: het aantal verdrinkingen in Australië lag hetzelfde jaar op 294 mensen.

Steenvis

De steenvis heeft een indrukwekkende camouflage, waardoor hij moeilijk te herkennen is. Dit stekelige beest maakt dankbaar gebruik van zijn schutkleur om prooien te vangen. Hij wacht rustig af tot er een vis voorbij zwemt en slaat dan vliegensvlug toe.

Je kunt hem vinden in het noorden van Australië, waar hij in ondiepe wateren aan de kust verstopt zit. Stap je op de steenvis? Dan kun je een intense pijn verwachten en moet je direct medische hulp zoeken: er is antgif beschikbaar.

Slangen

In Australië leven ongeveer 140 verschillende soorten slangen. Daarvan zijn er honderd giftig, maar slechts twaalf kunnen potentieel dodelijk zijn voor de mens. Dit klinkt als een hoog aantal, maar een fatale slangenbeet komt maar zelden voor. Van alle giftige slangen is immers een antgif voorhanden.

Omdat voorkomen beter is dan genezen: draag tijdens het wandelen altijd schoenen met dikke sokken. Zie je een slang? Loop dan langzaam achteruit, kies voor een andere route of stamp op de grond om de slang weg te jagen.

Zoutwaterkrokodil

De zoutwaterkrokodil, ook wel liefkozend saltie genoemd, is behoorlijk agressief, maar kun je alleen tegenkomen in de wateren van Noord-Australië. Zes jaar lang werden er geen dodelijke incidenten gemeld, tot in juli 2024 een twaalfjarig meisje overleed na een aanval door een krokodil in het Noordelijk Territorium. Toch komen dodelijke aanvallen op mensen zelden voor.

Je kunt in het noorden zorgeloos zwemmen tussen de vlaggen op bewaakte stranden en in veilige zoetwaterbronnen.

De zoetwaterkrokodil (bijgenaamd freshie) leeft ook in het noorden, maar wordt niet als gevaarlijk beschouwd.

Kwallen

Hoewel de meeste kwallen niet gevaarlijk zijn, zijn de kubuskwel en irukandjikwal extreem giftig. Je kunt ze van mei tot november tegenkomen in de noordelijke wateren. Zwem daarom altijd bij stranden met een strandwacht en volg de waarschuwborden op. De kans dat je door een van deze twee kwallen wordt gestoken is klein, maar gebeurt het toch, neem dan gelijk contact op met de hulpdiensten.

Wat is het gevaarlijkste dier in Australië?

Hoe gevaarlijk is Australië nu echt? Van alle giftige dieren in down under, zijn bijen het gevaarlijkst. Ze veroorzaken ruim twee keer zo veel ziekenhuisopnamen als slangenbeten en evenveel sterfgevallen. Als je de natuur respecteert, bewust bent van de kracht van de oceaan en de waarschuwborden in acht neemt, is Australië eigenlijk een heel veilig land om naartoe te reizen.

WIE BEDACHT VOETBAL, 'S WERELDS POPULAIERSTE SPORT?

Foto: Marika Delaux, Redactie: Gilles de Kock

'Football is coming home,' zingen Engelse supporters en masse. De Britten worden vaak genoemd als bedenkers van het voetbal. Maar volgens archeologen werd de basis voor dit spelletje duizenden jaren geleden al gelegd.

Met meer dan 265 miljoen geregistreerde spelers is voetbal verreweg de populairste sport op aarde. En dat is niet voor niets: meer dan een bal en willekeurig stukje straat of veld is er niet voor nodig. Maar kijken we naar de vroege voorlopers van al dat geren, getrap en samenspel, dan moeten we de klok een heel eind terugzetten. En de wereldbol zelfs een flinke draai geven.

De voorloper van het voetbal

Van de Chinezen weten we dat ze in de derde eeuw v.C. al graag een balletje in het net schoten. En inderdaad: het moderne spelletje zoals we dat vandaag de dag kennen, komt formeel gezien uit Engeland. Op 26 oktober 1863 werd hier de eerste voetbalbond ter wereld opgericht.

En toch, de echte voorloper van de meeste moderne balsporten brengt ons naar een heel ander continent: het Amerikaanse. 'Het idee van een teamsport is uitgevonden in Meso-Amerika,' stelt Mary Miller, kunsthistoricus aan Yale University in de VS. Ze deed onderzoek naar het ontstaan van de eerst bekende balsporten. Tot de komst van Columbus, eind vijftiende eeuw, ging het de beschavingen hier voor de wind. Een spel waarbij men trapte tegen een zware bal gemaakt uit boomhars, was toen al populair.

Balgekke Maya's en Azteken

Van de Maya's en Azteken is bewezen dat ze het spelletje zo'n drieduizend jaar geleden al speelden. Beide Meso-Amerikaanse culturen gaven deze sport een eigen naam: pok-ta-pok of pitz in Maya en ullamalizli in Azteeks. Ook de spelregels verschilden per cultuur: waar de bal bij de een enkel werd gespeeld met het lichaam, waren bij de ander rackets of bats geoorloofd.

Archeologen vonden talloze exemplaren van de 'voetbal' waarmee dergelijke spellen gespeeld werden: een rubberachtige, holle bal van zeker zeven kilo (zie foto hieronder). Ander bewijs voor deze vroege teamsport is afkomstig van afbeeldingen op keramisch servieswerk. En van meer dan de dertienhonderd in de regio gevonden speelvelden.

Dit spel werd op dagelijkse basis gespeeld, maar was eveneens een belangrijk onderdeel van de religie en oorlogvoering binnen Meso-Amerikaanse culturen. Azteekse koningen verkozen het spel soms zelfs als alternatief voor oorlog. Conflicten werden zo dus niet beslecht met wapens, maar met ballen.

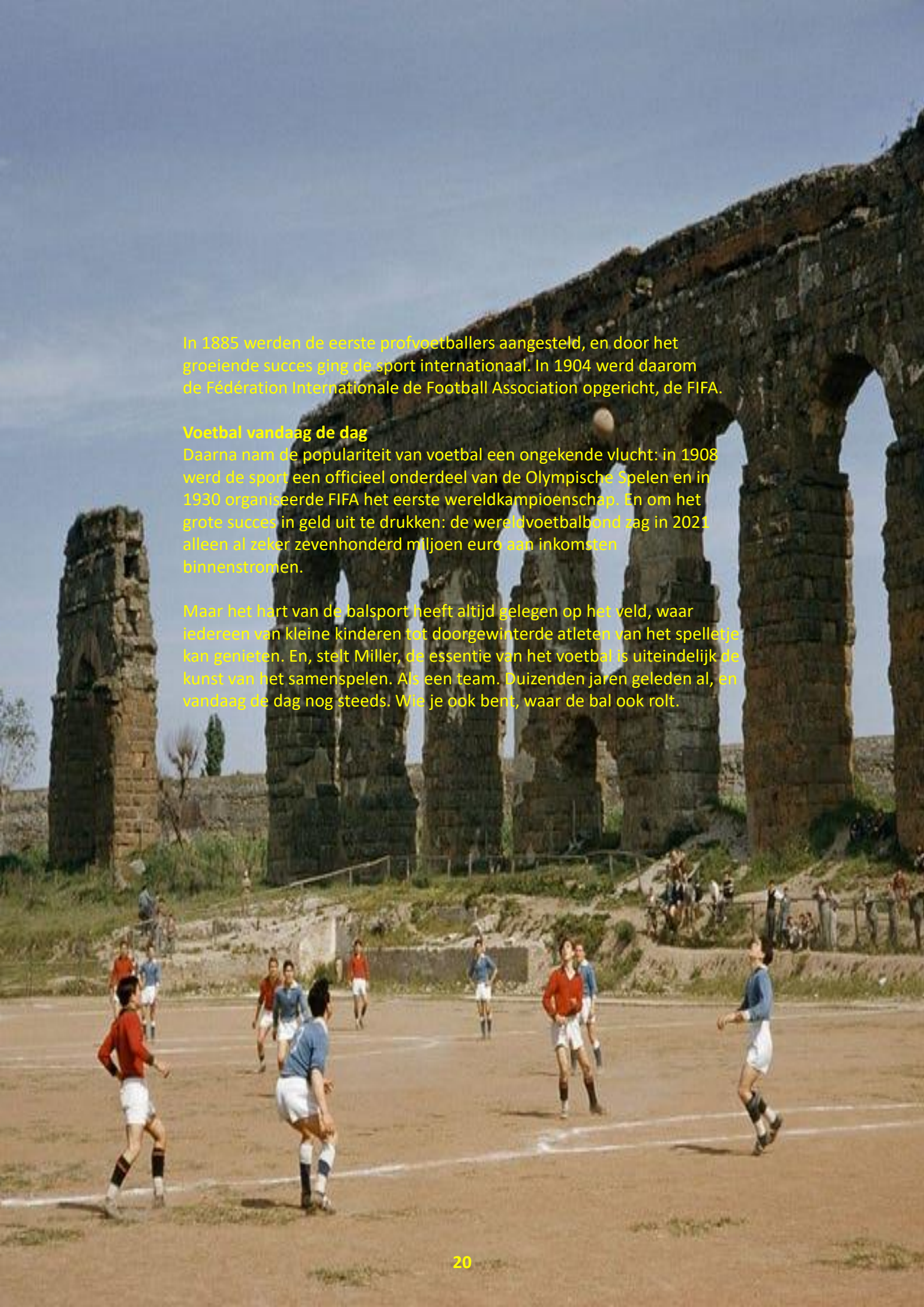
Een rubberachtige bal van zo'n drieduizend jaar oud. Het is onduidelijk of de Olmeken, een Meso-Amerikaans volk, deze bal gebruikten voor balspelen of ceremonies.

Vrije trappen en hands

Het moderne voetbal, zoals we dat vandaag de dag kennen, is ontstaan op Britse scholen, waar scholieren al eeuwen het net weten te vinden. Vanaf 1840 bedachten verschillende Britse scholen een gezamenlijke set aan spelregels, waardoor het mogelijk werd om wedstrijden en toernooien te organiseren.

Na verloop van tijd ontstonden twee dominante voetbalreglementen. De Sheffield Football Club stond teams toe een vrije trap te nemen als de tegenstander de regels aan zijn laars lapte. Cambridge University verbood spelers de bal met de hand te spelen.

Naarmate de sport populairder werd, verenigden spelers zich in de Londen Football Association. In 1877 nam Sheffield officieel de zogeheten London Rules over. Inmiddels waren sommige teams volop aan het scouten en werden de eerste voetballers al betaald.

In 1885 werden de eerste profvoetballers aangesteld, en door het groeiende succes ging de sport internationaal. In 1904 werd daarom de Fédération Internationale de Football Association opgericht, de FIFA.

Voetbal vandaag de dag

Daarna nam de populariteit van voetbal een ongekende vlucht: in 1908 werd de sport een officieel onderdeel van de Olympische Spelen en in 1930 organiseerde FIFA het eerste wereldkampioenschap. En om het grote succes in geld uit te drukken: de wereldvoetbalbond zag in 2021 alleen al zeker zevenhonderd miljoen euro aan inkomsten binnenstromen.

Maar het hart van de balsport heeft altijd gelegen op het veld, waar iedereen van kleine kinderen tot doorgewinterde atleten van het spelletje kan genieten. En, stelt Miller, de essentie van het voetbal is uiteindelijk de kunst van het samenspelen. Als een team. Duizenden jaren geleden al, en vandaag de dag nog steeds. Wie je ook bent, waar de bal ook rolt.

NIEUWE INTERACTIEVE KAART TOONT OORZAKEN ONTBOSSING IN AFRIKA

Foto: Sarah Varzideh, Redactie: Pouya Varzideh

Een wetenschapper van Wageningen University & Research ontwikkelde een kaart die kan helpen bij een belangrijke missie: ontbossing in Afrika tegengaan.

Van tropische, vochtige wouden tot gortdroge bossen: in grote delen van Afrika viel het groen de afgelopen decennia ten prooi aan ontbossing. In sommige gevallen moest een bos plaatsmaken voor landbouw, op andere plekken was het simpelweg te doen om de winning van het hout.

‘Toch is meestal maar heel summier gedocumenteerd wat de reden is achter de houtkap,’ zegt Robert Masolele, onderzoeker aan Wageningen University & Research. Met een nieuwe interactieve kaart, gevoed door satellietbeelden en ingevuld met behulp van AI (kunstmatige intelligentie), hoopt Masolele daar antwoorden op te hebben gevonden. Het onderzoek werd gepubliceerd in vakblad Scientific Reports. Het doel? De bossen beter kunnen beschermen.

Ontbossing voor meer landbouwgrond

Masolele en zijn onderzoeksteam trainden met bestaande data een programma in het herkennen van vijftien landschapsoorten op satellietbeelden, waaronder cacao- en cashewteelt. Inmiddels is het erin geslaagd om van beelden die zijn gemaakt tussen 2001 en 2020 zelf aan te geven waarvoor de grond wordt gebruikt ná de ontbossing.

Dankzij de hoge resolutie van de satellietbeelden, ze zijn tot op vijf meter nauwkeurig, biedt de kaart een aantal bruikbare inzichten. Zo wordt bevestigd wat al werd vermoed: bossen moeten het vaakst wijken voor landbouw. En dan met name kleinschalige landbouw, die verantwoordelijk is voor 64 procent van het totale verlies aan bossen tussen 2001 en 2020.

Meer aandacht voor ontbossing

Met de kaart wil Masolele gezaghebbende instanties bewust maken van de gevolgen van ontbossing. 'Keuzes over hoe we met stukken grond omgaan zijn meestal economisch van aard. Wat de gevolgen zijn voor de natuur wordt niet meegewogen, ook omdat ze moeilijk zijn te bewijzen.'

De innovatieve kaart kan volgens hem bijdragen aan meer begrip en betere monitoring van de ontbossing. Met zijn team wil hij de kaart blijven verfijnen en bovendien uitspreiden naar andere delen van de wereld, zoals Latijns-Amerika en Zuidoost-Azië.

OP DEZE ZES PLEKKEN IN EUROPA KUN JE PRACHTIG WANDELEN IN DE ZOMER

Foto: Yasamin Varzideh, Redactie: Benjamin Varzideh

Of je nu van bergen houdt, op kliffen wil balanceren of zin hebt in een lesje Romeinse geschiedenis: op deze zes bestemmingen in Europa kun je in de zomer heerlijk wandelen.

Het eerste langeafstandswandelpad in Europa werd in 1900 geopend in Duitsland, waarna al gauw veel andere landen zouden volgen. Inmiddels zijn er zo veel wandelroutes dat je soms letterlijk door de bomen het bos niet meer ziet.

Als je wil wandelen in de zomer doe je er goed aan om je aandacht te richten op noordelijker gelegen landen, omdat het in het zuiden vaak zweten geblazen is. Dit zijn de zes beste wandelroutes voor een zomervakantie op ons eigen continent.

1. De Muur van Hadrianus (Engeland)

Deze 117 kilometer lange muur is misschien wel het indrukwekkendste overblijfsel uit de Romeinse tijd in Groot-Brittannië. Om echt een indruk te krijgen van wat voor knap staaltje werk dit is, kun je de 135 kilometer lange Muur van Hadrianus-wandelroute volgen over de heuvels waar ooit de legioenen van de Romeinse keizer Hadrianus liepen.

Als je Newcastle overslaat, neemt de wandeling zo'n zes à zeven dagen in beslag. De beste plek om je wandelvakantie te eindigen is in Bowness on Solway, het fort aan het westelijke uiteinde van de muur. Op het nabijgelegen strand liggen koeien te relaxen in het zand, iets wat ze bij de bouw van de muur 1900 jaar geleden waarschijnlijk ook al deden.

2. Pembrokeshire Coast Path (Wales)

De bijna driehonderd kilometer lange Pembrokeshire Coast Path in Wales voert net als de South West Coast Path in Engeland over hoge kliffen, over uitgestrekte stranden en langs verborgen baaien, maar is een stuk korter en toegankelijker. Bovendien is het hier in de zomer minder druk en kun je goedkopere accommodaties vinden.

Vanaf de wandelpaden kun je gemakkelijk wildspotten: zo kun je dolfijnen uit het water zien springen bij Strumble Head, verzamelen papegaaiduikers en noordse stormvogels zich op Skomer en Skokholm, en worden in augustus langs de kust de eerste zeehondenpups geboren. Heb je wat minder tijd maar wil je wel het mooiste van Wales zien? Dan is een roadtrip door Pembrokeshire Coast National Park een prima alternatief.

3. Tour du Mont Blanc (Frankrijk)

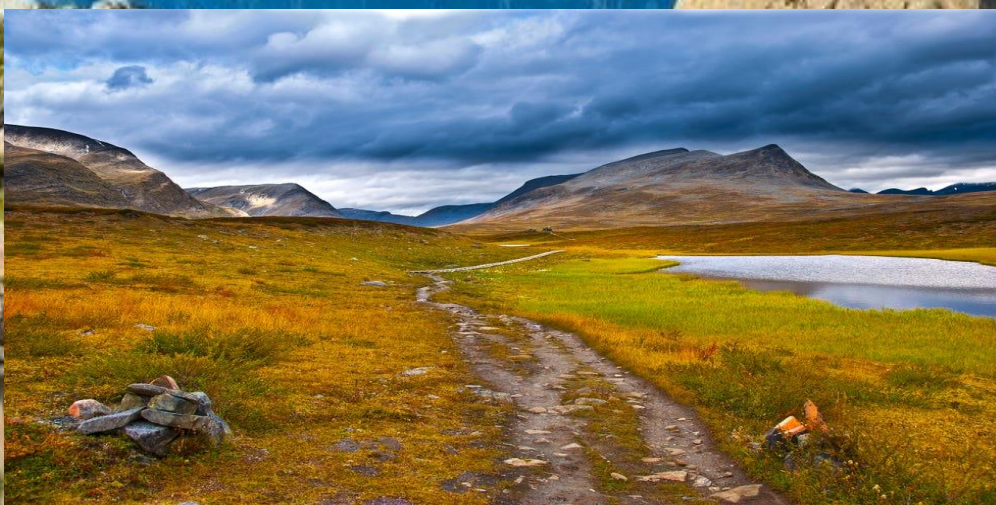
Met 4808 meter mag de Mont Blanc zich de hoogste berg van West-Europa noemen. Maar wanneer je de berg voor het eerst ziet, valt vooral op hoe breed hij is. Ideaal voor een stevige wandeling dus, zoals de Tour du Mont Blanc. Je doet er zo'n tien dagen over om deze bijna 170 kilometer lange wandelroute af te leggen, waarbij je tienduizend hoogtemeters maakt.

De route is opgedeeld in elf etappes, die elk in een dag kunnen worden gelopen. Eventueel kun je gebruik maken van openbaar vervoer en kabelbanen om slechts bepaalde delen te wandelen. Omdat de wandelroute erg populair is, zijn veel berghutten vaak al maanden van tevoren volgeboekt, dus wees er op tijd bij of zoek een accommodatie en reisgezelschap via de app van Hiking Club.

4. Kungsleden (Zweden)

Voel je de behoefte om even niets of niemand om je heen te hebben? Dan is de Kungsleden, oftewel het Koningspad, in Zweeds Lapland misschien wel iets voor jou. Deze 440 kilometer lange wandelroute slingert door het Scandinavisch Hoogland, waar je uitsluitend wordt omringd door kabbelende beken en door bergen.

Om de gehele route af te leggen moet je wel ongeveer een maand uittrekken, waarin je wandelt van hut naar hut of steeds ergens anders je tent opslaat. Je kunt ook kiezen voor een makkelijkere variant, de route van Abisko naar Kebnekaise en vervolgens naar Nikkaluokta, waar je 'slechts' een week over doet.

5. Kaiserkrone (Oostenrijk)

Bij menig wandeling in de Alpen is het door de ijle lucht de eerste paar dagen soms snakken naar adem, maar bij de Kaiserkrone zul je daar minder last van hebben. Tijdens de vijf etappes van deze 65 kilometer lange route loop je door heerlijk geurende dennenbossen en door alpiene weiden. En hoewel je best wat hoogtemeters maakt, zul je niet hoger komen dan 1810 meter.

Bovendien vind je langs de Kaiserkrone een reeks indrukwekkende accommodaties, zoals de Gruttenhütte met spectaculair uitzicht en Gasthof Griesenau in de Kaiserbachvallei, met typisch Oostenrijkse balkons vol bloemen.

6. Fjodruta (Noorwegen)

Als je aankomt op Luchthaven Kristiansund in het westen van Noorwegen, gaat je avontuur eigenlijk vrijwel direct van start. Wandel van de terminal naar de Seivika-veerboot, die je naar Tømmervåg brengt, waar je begint aan de 190 kilometer lange Fjodruta naar Halså, die leidt door het noordelijke fjordengebied.

Onderweg kun je slapen in hutten zonder personeel, waar je betaalt voor je eten op goed vertrouwen. Het wandelpad, dat goed is gemarkeerd, is vrij ruig en ver verwijderd van toeristische trekpleisters als Trolltunga.

BIJEN

Foto: Chantal Schoumacher, Redactie: Thomas Smallenbroek

Zoem, zoem, zoemmmmm. De bij is een klein beestje, maar is tot heel veel in staat en is ook heel belangrijk voor ons: mensen.

Wat is een bij?

Een bij is een insect. Insecten herken je aan de volgende lichaamskenmerken:

- Het lichaam van een insect bestaat uit drie delen, namelijk: kop, Borststuk en achterlijf.
- En daarnaast heeft een insect twee antennes of voelsprietten.
- Ook hebben bijna alle insecten vleugels en facetogen.
- En nog een kenmerk waar je een insect aan kunt herkennen: ze hebben Altijd zes pootjes.

Bijen zijn een beetje harig en hebben een bruinige met zwarte kleur. Ze hebben daarnaast dunne vleugeltjes (vliesjes) en zijn klein.

Hoe leven bijen?

Bijen leven in kolonies bij elkaar en iedere kolonie heeft een bij die belangrijker is dan andere bijen. Dit is de koningin. Haar taak is om eitjes te leggen, zodat er nieuwe bijen komen. Verder leven er in bijenkolonies mannenbijtjes (de darren) en vrouwtjesbijtjes (de werksters).

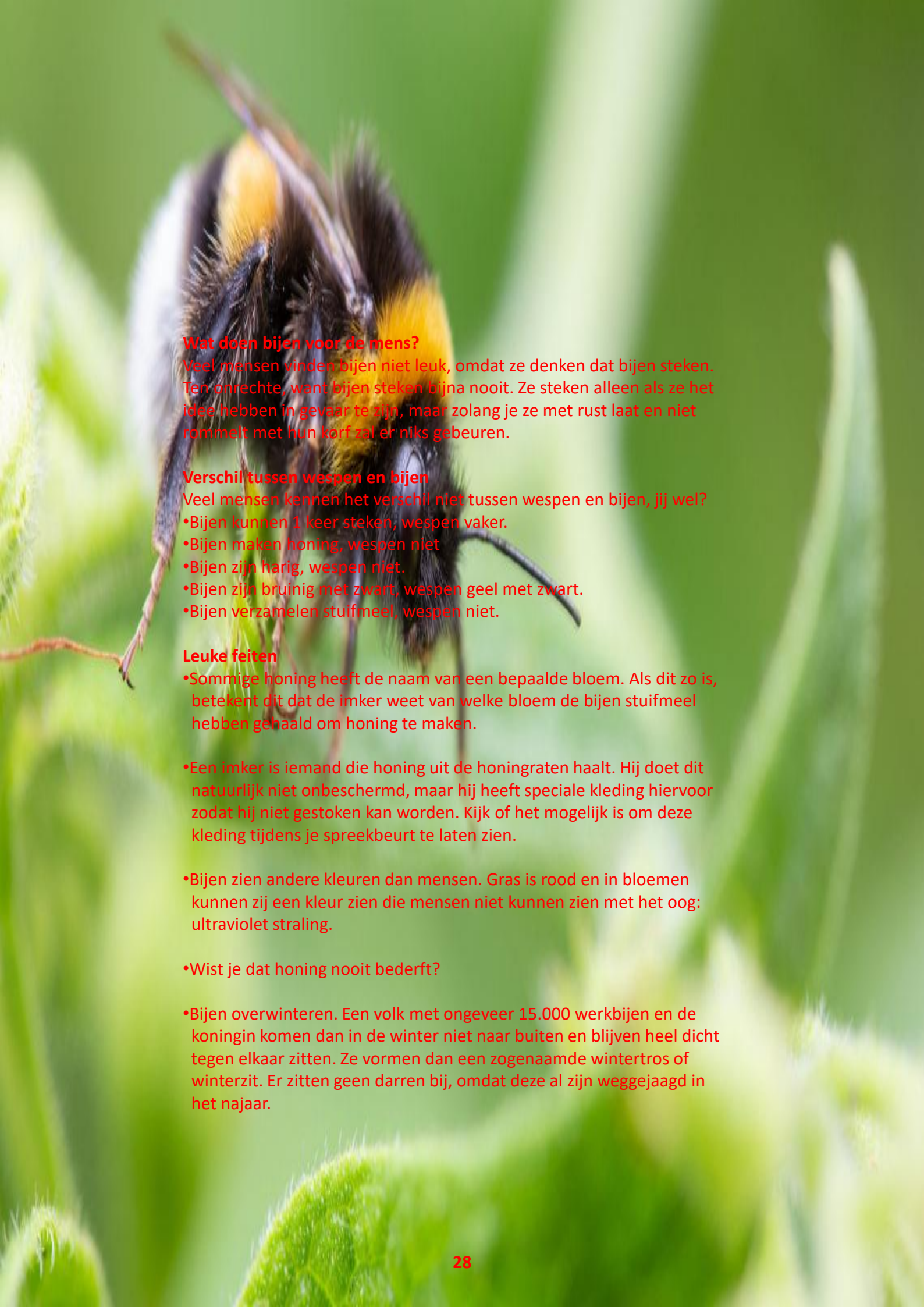
Wat doen bijen?

De werksters verzorgen de koningin het hele jaar en verzamelen stuifmeel. Ze zorgen ook voor voedsel, bouwen het nest, zorgen voor het bijenbroed en verdedigen de kolonie. Zij werken dus het hele jaar door.

De darren hebben alleen de taak om de koningin te bevruchten, zodat ze eitjes kan leggen. En de koningin legt de eitjes en voed het eitje met haar gelei.

Hoe oud worden bijen?

De bijenkoningin wordt ongeveer 4 à 5 jaar. Mannenbijen leven alleen vanaf de lente tot de herfst om hun taak te volbrengen, daarna worden ze weggejaagd uit de korf en sterven ze. En ook vrouwtjesbijtjes leven een paar maanden.

Wat doen bijen voor de mens?

Veel mensen vinden bijen niet leuk, omdat ze denken dat bijen steken. Ten onrechte, want bijen steken bijna nooit. Ze steken alleen als ze het idee hebben in gevaar te zijn, maar zolang je ze met rust laat en niet rommelt met hun korf zal er niks gebeuren.

Verskil tussen wespen en bijen

Veel mensen kennen het verschil niet tussen wespen en bijen, jij wel?

- Bijen kunnen 1 keer steken, wespen vaker.
- Bijen maken honing, wespen niet
- Bijen zijn harig, wespen niet.
- Bijen zijn bruinig met zwart, wespen geel met zwart.
- Bijen verzamelen stuifmeel, wespen niet.

Leuke feiten

- Sommige honing heeft de naam van een bepaalde bloem. Als dit zo is, betekent dit dat de imker weet van welke bloem de bijen stuifmeel hebben gehaald om honing te maken.
- Een imker is iemand die honing uit de honingraten haalt. Hij doet dit natuurlijk niet onbeschermd, maar hij heeft speciale kleding hiervoor zodat hij niet gestoken kan worden. Kijk of het mogelijk is om deze kleding tijdens je spreekbeurt te laten zien.
- Bijen zien andere kleuren dan mensen. Gras is rood en in bloemen kunnen zij een kleur zien die mensen niet kunnen zien met het oog: ultraviolet straling.
- Wist je dat honing nooit bederft?
- Bijen overwinteren. Een volk met ongeveer 15.000 werkbijen en de koningin komen dan in de winter niet naar buiten en blijven heel dicht tegen elkaar zitten. Ze vormen dan een zogenaamde wintertros of winterzit. Er zitten geen darren bij, omdat deze al zijn weggejaagd in het najaar.

8 X DE LEUKSTE PROEFJES VOOR THUIS

Foto: Chantal Schoumacher, Redactie: Benjamin Varzideh

Verboden te vervelen! Met deze vette proefjes ben jij uren zoet.

Proefje 1: Smulkristallen maken

Is het snoep bij jullie thuis op? Dan maak je het toch zelf! Extra leuk: je kunt zelf experimenteren met allerlei smaken en kleuren!

Proefje 2: Stuiteren

Volg de stappen en maak je eigen stuiterbal. Hoe hoog stuitert de jouwe?

Proefje 3: Glow in de dark slijm!

Je kent dit plakkerige goedje vast wel. Maar heb je weleens lichtgevend slijm gemaakt?

Proefje 4: Lava in een glas

Voor het zien van lava hoeft je niet naar een vulkaan. Maak het zelf in een glas!

Proefje 5: Huh?! Longen maken

Je gebruikt ze elke dag, maar hoe werken deze luchtzakken eigenlijk?

Proefje 6: Vet, een blaasraket!

Ben jij klaar voor de lancering van je eigen raket?

Proefje 7: Ijs zonder vriezer!

Mjammie. Zo maak je vanille-ijs zónder vriezer.

Proefje 8: Zo maak je uv-licht!

Doe het licht uit en check je zelfgemaakte uv-licht!

Ook leuk! Een zoekplaat!

Haal je familie erbij, start de timer en kijk wie als eerste alles terug kan vinden in de zoekplaat. Klaar? Maak dan zelf een zoekplaat en daag je familie uit om 'm op te lossen.

OPLOSSINGEN SUDOKU

9	1	3	4	2	7	5	8	6
6	8	7	9	1	5	3	2	4
2	5	4	6	8	3	1	7	9
4	7	9	1	3	2	6	5	8
1	6	2	5	9	8	7	4	3
5	3	8	7	6	4	2	9	1
3	4	5	8	7	1	9	6	2
7	2	6	3	4	9	8	1	5
8	9	1	2	5	6	4	3	7

DE ZEVEN MOOISTE KASTELEN VAN NEDERLAND

Foto: Chantal Schoumacher, Redactie: Timen Kok

Verspreid door het land vind je honderden kastelen. Van vele werd al in de Middeleeuwen de eerste steen gelegd. Deze zeven zijn absoluut een bezoek waard.

In Nederland lopen al heel wat jaren geen ridders meer rond, maar veel van de middeleeuwse kastelen die ze verdedigden staan nog wel (of inmiddels weer) overeind. In totaal telt ons land zo'n zevenhonderd kastelen, van Utrecht en Gelderland tot Limburg. Dit zijn zeven van de mooiste.

01. Kasteel de Haar: Het grootste kasteel van Nederland!

De eerste schriftelijke vermelding van Kasteel de Haar, dat in de provincie Utrecht ligt, dateert uit 1391. Maar het kasteel zoals dat er vandaag de dag bijligt, is een stuk jonger. Door stormen en oorlogen was er eind negentiende eeuw weinig meer over van het oorspronkelijke gebouw. Baron Etienne baron van Zuylen van Nyevelt van de Haar liet het kasteel herbouwen door architect Pierre Cuypers. Daarbij bleef de originele en zo kenmerkende vijfhoekige vorm van het kasteel behouden.

Kasteel de Haar is het grootste kasteel van Nederland.

02. Het Muiderslot: Rijksmuseum en Unesco-werelderfgoed

Architect Cuypers heeft meerdere kastelen in Nederland op zijn cv staan en was ook verantwoordelijk voor de restauratie van het Muiderslot. Dit verdedigingsbouwerk werd in 1285 gebouwd in Muiden, even ten oosten van Amsterdam. Vlak voordat het Muiderslot in 1878 een rijksmuseum werd, stond het kasteel op de nominatie te worden gesloopt. Koning Willem I stak daar een stokje voor. Inmiddels is het Nederlandse kasteel onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie, een verdedigingswerk dat sinds 2021 een plek heeft op de werelderfgoedlijst van Unesco.

Het Muiderslot ligt vlak aan het IJmeer en is onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie, dat op de erfgoedlijst van Unesco staat.

03. Slot Loevestein: De staatsgevangenis waaruit Hugo de Groot ontsnapte!

Het 650 jaar oude slot Loevestein kent een roerige geschiedenis. Nadat ridder Dirk Loef van Horne in 1360 begon met de bouw van het kasteel, kwam het enkele eeuwen later in handen van de staat en liet Willem van Oranje het kasteel verstevigen en uitbreiden met vestingwallen en grachten. Later diende slot Loevestein als staatsgevangenis waar politiek en religieus andersdenkenden werden opgesloten. De bekendste gevangene was Hugo de Groot, die op spectaculaire wijze in een boekenkist wist te ontsnappen.

Slot Loevestein ligt aan de Waal en nog net in de provincie Gelderland, op de grens met Zuid-Holland (rechts) en Noord-Brabant (linksachter).

04. Kasteel Hoensbroek: middeleeuws kasteel in Limburg

Kasteel Hoensbroek in Limburg behoort tot de grootste kastelen van Nederland en heeft in zijn lange geschiedenis veel bijzondere bewoners gehad. Middeleeuwse ridders, rijksheren, graven en markiezen hebben allemaal binnen de muren van dit kasteel in Limburg gewoond. Zo ook Anna Catharina Sophia van Schönborn, een rijksgravin die samen met haar man, markies Frans Arnold van Hoensbroek, in het kasteel ging wonen en maar liefst 24 kinderen kreeg.

Het publiek kijkt toe hoe de geschiedenis tot leven wordt gewekt voor Kasteel Hoensbroek.

05. Kasteel Amerongen: Eeuwenoud kasteel op de Utrechtse Heuvelrug

De troepen van de Franse koning Lodewijk XIV laten in 1673 een middeleeuwse burcht in het dorpje Amerongen tot de grond afbranden. Op diezelfde plek wordt later Kasteel Amerongen gebouwd, dat nog altijd overeind staat en te bezoeken is. Ook hier zie je de hand van architect Pierre Cuypers terug. Aan het begin van de twintigste eeuw werd hij door de adellijke familie van Aldenburg Bentinck gevraagd een aantal kamers in het Nederlandse kasteel op te knappen. De inrichting van Kasteel Amerongen is sindsdien grotendeels intact gebleven, waardoor het nu nog een van de mooiste kastelen bij Utrecht is.

In 1673 wordt Kasteel Amerongen volledig met de grond gelijk gemaakt door de Franse koning Lodewijk XIV. Maar al in 1286 werd hier het eerste kasteel gebouwd.

06. Kasteel Heeswijk: Een van de oudste kastelen van Nederland!
In het Brabantse Heeswijk vind je een van de oudste Nederlandse kastelen, al ziet het er tegenwoordig heel anders uit dan in zijn begindagen. Wat in de elfde eeuw begon als een houten fort kreeg in de loop van de tijd steeds meer de allure van een groot kasteel. Na een restauratie in 1995 opende Kasteel Heeswijk haar deuren voor het publiek en werd het een museum.

Kasteel Heeswijk werd in 1995 volledig gerenoveerd.

07. Slot Zuylen: waterslot vlak bij Utrecht!

Steven van Zuylen legde in de dertiende eeuw de eerste steen van het kasteel dat later naar hem zou worden vernoemd. Van dat middeleeuwse bouwwerk is vandaag de dag niet veel meer over: het werd aan het begin van de vijftiende eeuw vrijwel volledig verwoest. Op de plek van de kasteelruïnes, een strategische locatie aan de Vecht, liet graaf Willem van Renneberg vervolgens een gotisch waterslot bouwen: Slot Zuylen.

Slot Zuylen ligt even ten noorden van Utrecht.

DE EKSTER EEN ETTERBAK? 3 VOOROORDEN OVER DEZE SLIMME VOGEL ONTKRACHT!

Foto: Sarah Varzideh, Redactie: Benjamin Varzideh

Van het stelen van glimmende voorwerpen tot het opeten van jonge vogels: de ekster is niet bij iedereen even geliefd. Toch is zijn bedenkelijke reputatie niet terecht!

De ekster is bij veel mensen niet erg geliefd. Het bekende verhaal is dat ze jonge vogels opeten, glimmende spullen stelen en behoorlijk lawaaiertig zijn!

Veel van de stereotypen over de ekster zijn uit de lucht gegrepen.

Sterker nog, de ekster is een intelligente vogel die veel meer waardering verdient!

Maak kennis met de ekster!

De Euraziatische ekster (*Pica pica*) is met zijn zwart-witte veren en lange staart duidelijk herkenbaar. Maar als je beter kijkt, zie je een bont palet aan metallic-kleuren. De ekster is te herkennen aan zijn krassende en schorre geluiden, maar hij kan ook zacht zingen en andere vogels imiteren.

De vogel is niet alleen prachtig om te zien, maar hij beschikt ook over een goed stel hersenen. Zo doorstaat hij als een van de weinige diersoorten de spiegelproef. Dit betekent dat hij zichzelf herkent en een vorm van bewustzijn heeft. Hoe bijzonder is dat? Hieronder nemen we de vooroordelen over de ekster onder de loep.

01. De ekster eet alle jonge vogels op!

De meeste mensen zien de ekster liever niet in hun tuin. Een van de redenen is dat ze op grote schaal jonge vogels zouden eten, waardoor er geen tuinvogels meer overblijven. Dat is onjuist. De ekster eet wel degelijk jonge vogels, maar slechts heel sporadisch. Het valt alleen vaker op omdat het veelal op klaarlichte dag gebeurt, en met veel kabaal.

Het klopt niet dat tuinvogels zoals vinken, roodborsten en pimpelmezen erdoor vertrekken. Er zijn tenslotte overal kapers op de kust die hun eieren kunnen eten.

Leestip: Is dit de luidruchtigste vogel op aarde?

Het menu van de ekster bestaat vooral uit kevers en andere insecten, kleine zoogdieren zoals muizen, hagedissen, zaden en etensresten van mensen. Ook is hij een aaseter en ruimt hij dode dieren op. Zie je een ekster op de rug van een schaap of koe zitten? Dan verlost hij deze dieren van parasieten die hij weer lekker kan oppeuzelen.

02. De ekster steelt glimmende spullen

Van eksters wordt gezegd dat ze glimmende voorwerpen stelen, zoals horloges en brillen, en in hun nest verstoppert. Ook dat is onjuist. Hij dankt zijn rebelse imago aan de opera *La gazza ladra*, 'de stelende ekster', van de Italiaanse componist Gioacchino Rossini. Het verhaal gaat over een kamermeisje dat wordt verdacht van diefstal, maar een ekster de werkelijke dief blijkt te zijn.

Leestip: Ook bij vogels leidt overspel tot 'scheidingen'

Hoewel de ekster niet steelt, is hij wel erg nieuwsgierig en trekt hij vaak op onderzoek uit. Het is een ontzettend intelligente vogel.

03. Er zijn steeds meer eksters

Ook klopt het niet dat er steeds meer eksters zijn. Sterker nog, uit de jaarlijkse telling blijkt dat hun aantal juist afneemt, en is gehalveerd sinds 1980.

Wel valt de ekster op in het straatbeeld, en ook dat dankt hij aan zijn intelligentie. Hij is flexibel, heeft een groot aanpassingsvermogen en broedt daarom vaker noodgedwongen in steden en dorpen, wat zorgt voor een vrij stabiel aantal broedpaartjes.

Leestip: Hoe zou de lucht eruitzien als vogels sporen achterlieten?

Vooraf de eksterpubers die leven in 'jeugdbendes' vallen op. De ekster leeft tot zijn derde levensjaar samen met leeftijdsgenoten en doet zo ervaring op die hij nodig heeft om jongen groot te brengen.

ZO VIND JE SIRIUS, DE HELDERSTE STER AAN DE HEMEL!

Foto: Marika Delaux, Redactie: Gilles de Kock

Kijk je op een onbewolkte winteravond naar de lucht, dan zie je tussen de sterren één die feller knippert: Sirius A.

Dit is de helderste ster als we sterren rangschikken op helderheid vanaf de aarde. Sirius A, ook wel de Hondster genoemd, is 25 keer zo fel als de zon, maar er zijn sterren zoals Canopus die nog veel feller zijn, tot 10.000 keer fel. Canopus is echter meer dan 300 lichtjaar van ons verwijderd, waardoor we deze minder goed kunnen zien. Sirius ligt relatief dicht bij de aarde, op 8,6 lichtjaar afstand, maar Proxima Centauri is dichterbij, hoewel die minder licht uitstraalt.

Sirius is zo helder als de zon

Sirius is zo helder dat het al voor de telescoop was ontdekt. Oude Egyptianen gebruikten de ster voor hun kalenders en navigatie. In de negentiende eeuw ontdekten astronomen dat Sirius niet alleen is. Het heeft een kleinere metgezel, Sirius B, een witte dwerg die bijna geen licht meer uitstraalt, maar toch een vergelijkbare massa heeft als de zon.

Hoe vind je Sirius?

Sirius maakt deel uit van het sterrenbeeld Grote Hond. Om Sirius te vinden, zoek je eerst de Gordel van Orion, drie sterren op een rij die bijna in lijn staan met Sirius. Sirius lijkt te knipperen doordat zijn licht door de altijd bewegende atmosfeer van de aarde reist en om luchtmoleculen en andere deeltjes heen moet.

QUIZZTIME!

THEMA:

AARDRIJKSKUNDE

01. WAT IS DE HOOFDSTAD VAN DUITSLAND?

- A BERLIJN
- B LONDEN
- C PARIJS
- D ROME

THEMA:

ALGEMEEN

02. WELK GETAL IS 'D' IN ROMEINSE CIJFERS?

- A 100
- B 300
- C 500
- D 700

THEMA:

BIOLOGIE

03. WAT IS DE FUNCTIE VAN DE ALVLEESKLIER?

- A BLOEDSTOLLING
- B SPIJSVERTERING
- C ZINTUIGLIJKE PERCEPTIE
- D ZUURSTOFTRANSPORT

THEMA:

DIEREN

04. WELK REPTIEL HEEFT GEEN POTEN?

- A ALLIGATOR
- B BERGDUIVEL
- C HAGEDIS
- D HAZELWORM

THEMA:

ECONOMIE

05. SINDS WANNEER
BESTAAT DE EURO?

- A 1998
- B 2000
- C 2002
- D 2004

THEMA:

ETEN & DRINKEN

06. HOVEEL BESCHUITJES
ZITTEN ER IN EEN PAK?

- A 13
- B 15
- C 17
- D 19

THEMA:

GESCHIEDENIS

07. IN WELK JAAR VIEL DE
BERLIJNSE MUUR?

- A 1959
- B 1969
- C 1979
- D 1989

THEMA:

KUNST

08. WIE SCHILDERDE
'DE ZONNEBLOEMEN?'

- A SALVADOR DALI
- B VINCENT VAN GOGH
- C CLAUDE MONET
- D PABLO PICASSO

THEMA:

MEDIA

09. WAAR IS POKÉMON
ONTSTAAN?

- A CHINA
- B INDIA
- C JAPAN
- D THAÏLAND

THEMA:

REIZEN

10. WAT IS DE HOOGSTE
BERG VAN DE WERELD?

- A DE MOUNT EVEREST
- B DE NANGA PARBAT
- C DE PYRENEEËN
- D DE SHISHA PANGMA

THEMA:

REKENEN

11. WAT IS 25% VAN
200?

- A 30
- B 40
- C 50
- D 60

THEMA:

SPELLING / TAAL

12. WAT IS DE VERLEDEN
TIJD VAN 'LEZEN'?

- A LAS
- B LASTE
- C LEESDE
- D LEESTE

THEMA:

SPORT

13. HOEVEEL KILOMETER
IS EEN MARATHON?

- A** 42,135 KM
- B** 42,195 KM
- C** 43,055 KM
- D** 43,115 KM

THEMA:

WETENSCHAP

14. WELKE KLEUR HEEFT
EEN SMARAGD?

- A** BLAUW
- B** BRUIN
- C** GEEL
- D** GROEN

JAMES WEBB-TELESCOOP BLIJKT UITSTEKENDE PLANETOÏDEJAGER

Foto: Chantal Schoumacher, Redactie: Pouya Varzideh

Zelfs de kleinste planetoïden zouden op aarde veel schade kunnen aanrichten. Nieuw onderzoek toont aan dat de James Webb-telescoop erg geschikt is om deze ruimterotsen op te sporen.

De James Webb-telescoop van NASA heeft een breed takenpakket: Hij is in staat sterrenstelsels te ontdekken die net na de oerknal zijn gevormd, onderzoekt verre planeten en kan inzoomen op manen in ons eigen zonnestelsel. Maar de James Webb blijkt nog een talent te hebben, eentje dat astronomen niet direct hadden voorzien.

Nieuw onderzoek, dat begin december werd gepubliceerd in vakblad Nature, toont aan dat de telescoop ook verrassend goed is in het vinden van kleine planetoïden. Met data van de ruimtesonde wisten wetenschappers de kleinste planetoïden ooit in de gordel tussen Mars en Jupiter te ontdekken.

Hoe vind je planetoïden?

De meeste sterrenwachten die op zoek zijn naar planetoïden, richten zich op zonlicht dat weerkaatst. Maar een kleine planetoïde met een reflecterend oppervlak ziet er net zo helder uit als een grotere ruimterots die minder goed licht reflecteert. Dat maakt het lastig inschatten hoe groot of klein een planetoïde is.

Daarbij biedt de James Webb-telescoop uitkomst, omdat hij infrarood licht registreert. 'Veel van deze objecten zijn zo veel helderder in infrarood,' zegt Julien de Wit, medeauteur van de studie en planetair wetenschapper aan het Massachusetts Institute of Technology in de VS. Met infrarood licht kan nauwkeuriger worden berekend hoe groot een planetoïde is, ongeacht hoe sterk reflecterend de oppervlaktelaag is. De astronomen wisten met behulp van de infraroodkijkers van de James Webb-telescoop 138 nieuwe planetoïden te ontdekken in TRAPPIST-1, een sterrenstelsel op 40 lichtjaar afstand dat meerdere rotsachtige exoplaneten herbergt. De planetoïden variëren in grootte van ongeveer 600 meter lang tot slechts een meter of 10.

Ook een kleine planetoïde kan een hele stad verwoesten

Vooral planetoïden die zich dicht bij de aarde bevinden, kunnen een gevaar vormen. Een planetoïde die minstens 140 meter lang is, kan een grote stad verwoesten. Maar ook een kleinere ruimterots kan aanzienlijke schade aanrichten. Zelfs als zo'n rots niet meer dan 10 of 20 meter in doorsnee is, kan hij mogelijk een ontploffing veroorzaken die vergelijkbaar is met een niet-radioactieve kernexplosie.

ENORME IJSBERG OP RAMKOERS MET BELANGRIJK PINGUÏNRESERVAAT OP ZUID-GEORGIA

Foto: Sarah Varzideh, Redactie: Benjamin Varzideh

Een gigantische ijsberg, bekend als A23a, beweegt richting het eiland Zuid-Georgia, in het zuiden van de Atlantische Oceaan. Voor grote kolonies zeehonden en pinguïns kan dit een flinke bedreiging vormen.

Bijna veertig jaar lang zat A23a, een ijsberg zo groot als het Spaanse eiland Mallorca, muurvast op de zeebodem voor de kust van Antarctica. In de jaren tachtig kwam hij los en inmiddels beweegt de enorme ijsmassa met een snelheid van een kleine 2,5 kilometer per uur stuurloos over zee. Wetenschappers maken zich zorgen over de impact die A23a kan hebben op kwetsbare ecosystemen die het ijs onderweg aandoet, bijvoorbeeld op Zuid-Georgia.

Waar komt A23a vandaan?

A23a brak in 1986 af van de Filchner-ijsplaat in Antarctica. Dat deed niet direct alarmbellen rinkelen: er breken wel vaker ijsbergen af. Maar A23a bleek uitzonderlijk groot. 'De ijsplaat is tientallen kilometers lang en honderden meters diep,' zegt Martin Siegert, poolwetenschapper aan de University of Exeter (VK). 'Dit is een buitengewoon groot exemplaar.'

Door die gigantische omvang liep A23a vrijwel direct vast op de zeebodem, waar hij decennialang op zijn plek werd gehouden. Pas rond 2020 was de ijsberg voldoende gesmolten om los te komen, geholpen door oceaanstromingen en wind. In december 2024 kwam hij definitief in beweging en werd A23a meegevoerd door de Westenwinddrift, de krachtigste oceaanstroom op aarde.

Nu lijkt de ijsplaat recht op Zuid-Georgia af te stevenen: een eiland in het zuiden van de Atlantische Oceaan. Of hij daar daadwerkelijk zal stranden, is nog onzeker. Als A23a vastloopt op de ondiepe zeebodem rond het eiland, kan dat grote gevolgen hebben.

Gevaar voor het ecosysteem!

Zuid-Georgia is een toevluchtsoord voor talloze zeevogels en zeezoogdieren. Als ijsberg A23a daar vastloopt, kan het een groot obstakel vormen voor migrerende dieren. Pinguïns en zeehonden zullen langere afstanden moeten zwemmen, wat veel energie kost. Daardoor kunnen ze minder voedsel meebrengen voor hun jongen, met alle gevolgen van dien voor de overlevingskansen van jonge dieren.

Een zeeolifant ligt in het gras, omringd door ezelspinguïns. Zuid-Georgia is een toevluchtsoord voor veel soorten zeezoogdieren en zeevogels.

Het is nog onzeker wanneer de ijsberg bij Zuid-Georgia zal aankomen, maar de timing bepaalt hoe groot de gevolgen zullen zijn. 'In oktober kiezen pinguïns hun nestplaats,' legt marien ecooloog Maria Vernet uit. Een enorme, steile ijsberg vormt dan een obstakel. 'Maar tegen februari zijn de meeste kuikens uit het nest en kunnen ze zelf voedsel zoeken. Dan is de impact minder groot.'

Leestip: 'Waarom springen honderden jonge keizerspinguïns van een 15 meter hoge klif?'

Toch kan de ijsberg ook positieve effecten hebben. Smeltend ijs zorgt voor meer ijzer en andere voedingsstoffen in het water, wat planktonbloei stimuleert. Dit trekt krill aan en waar krill is, zijn pinguïns en andere zeevogels. 'Ijsbergen creëren soms een heel eigen kleine ecosysteem,' zegt Vernet.

An aerial photograph of a vast, white ice shelf in Antarctica. A small research ship is visible in the dark blue water in the lower left. The ice shelf extends from the top left towards the bottom right, with a jagged, broken edge. The sky is overcast with grey clouds.

Wat betekent dit voor het klimaat?

Volgens Siegert is A23a geen direct gevolg van door de mens veroorzaakte klimaatverandering. 'Er kalven voortdurend ijsbergen af, dat gebeurt nu eenmaal.' Maar de situatie vestigt wel de aandacht op grotere klimaatkwesties. Antarctica verliest in hoog tempo ijs door opwarming. De ijskappen van Groenland en Antarctica smelten nu vele malen sneller dan pakweg dertig jaar geleden.

Leestip: 'Geen pinguïns op de Noordpool?' Dat klopt niet helemaal!

De drijfrichting van A23a blijft onvoorspelbaar. Sommige ijsbergen lopen weer vast en smelten langzaam weg, andere blijven drijven en vallen uiteen in ijsschotsen die de scheepvaart in de weg zitten. Wat er ook gebeurt, deze gigantische ijsberg zal zonder twijfel de ecologische balans van Zuid-Georgia beïnvloeden. 'Maar of dat goed of slecht is voor het ecosysteem, is nog afwachten,' zegt Vernet.

HOE DE ROMEINEN NEDERLAND VEROVERDEN

Foto: Sarah Varzideh, Redactie: Benjamin Varzideh

Hoewel de Romeinen vaak als beschavingsbrengers worden gezien, ging hun aankomst in Nederland er niet bepaald beschaafd aan toe. Archeoloog Jasper de Bruin: 'De toenmalige Nederlanders waren bang voor het Romeinse leger.'

Stel je voor: het is 50 v.C. en je woont in een Germaans dorpje in het huidige Brabant. Het dorpje telt zo'n 25 inwoners en er staat één boerderij, of hooguit twee. De afgelopen weken heerst er onrust onder je vrienden en familie. Er gaan geruchten dat er een leger in aantocht is. Dat er steden worden verwoest en mensen worden onthoofd. Kort geleden nog stond er een Gallische vluchteling op je akker. Zijn geboortestad bestaat niet meer, vertelde hij.

Hoe ging de Romeinse verovering van Nederland?

De toenmalige Nederlanders waren ongetwijfeld bang voor het Romeinse leger,' zegt archeoloog Jasper de Bruin van het Leidse Rijksmuseum van Oudheden. 'Probeer je maar eens in te denken dat je rustig in je boerderijtje zit en er plotseling 100 ruiters je dorp binnenrijden. Ze zijn volledig bewapend, hebben metalen gezichtsmaskers op waardoor ze eruitzien als robots, en je kunt ze niet verstaan. Dan schrik je je toch wezenloos?'

Toen de Romeinen rond 58 v.C. het huidige Nederland vielen, werd ons land vooral bevolkt door Germanen en Kelten. De Gallische oorlog duurde lang en was complex, met militaire campagnes, opstanden en grensconflicten. Uiteindelijk zou Nederland ten zuiden van de Rijn tot zo'n 400 n.C. in Romeinse handen blijven.

Leestip: Hoe de Neder-Germaanse limes de grens van de Romeinse wereld vormde

'Julius Caesar wist met een tamelijk kleine troepenmacht een heel groot gebied te veroveren en langdurig te consolideren,' zegt De Bruin. 'Vanuit militair oogpunt een was hij een geniaal veldheer, maar voor de toenmalige bewoners van ons land was zijn komst een ramp.'

Wat namen de Romeinen mee naar Nederland?

Het begin van de Romeinse periode markeert een breekpunt in onze geschiedenis, stelt De Bruin dus. Maar zeker niet alleen op een negatieve manier.

‘Veel mensen zien de Romeinen als een soort beschavingsbrengers. Niet alleen brachten ze allerlei nieuwe mensen naar Nederland, maar ook wegen en steden, economie en bedrijvigheid. Mensen leren lezen en schrijven, dakpannen en het vensterglas worden geïntroduceerd. Alles wat dan in het Middellandse Zeegebied al een paar eeuwen bestaat, wordt hier in één keer ingebracht.’

Hoe was het in Nederland in de Romeinse tijd?

Het Romeinse Rijk had een sterk internationaal karakter, vertelt De Bruin. Het strekte zich uit van Marokko tot Libië en er vond veel interne migratie plaats. Zo bracht het Romeinse leger mensen uit Noord-Afrika en het Nabije-Oosten naar onze contreien en werd er handel gedreven met het Engeland.

Leestip: Wie waren de Bataven?

‘Al is het goed om je te realiseren dat zeker niet alle mensen binnen het Romeinse Rijk ook Romeins staatsburger waren,’ zegt De Bruin.

‘Tot in het begin van de derde eeuw n.C. waren alleen mensen uit Italië, een aantal grote Romeinse steden en de legioenssoldaten dat. Alle andere zogenoemde perigrini werden van de Romeinse rechtsgemeenschap uitgesloten. Zij konden bijvoorbeeld geen aanspraak maken op rechtsbijstand bij een zakelijk conflict. Het was een ongelijke maatschappij.’

FIA SCHERPT AL VOOR KOMENDE F1-RACE REGELS AAN IN STRIJD TEGEN 'MINI-DRS'

Foto: Nina van Ooijen, Redactie: Gilles de Kock

De FIA heeft voor de komende Formule 1-race in China de regels voor de achternvleugels aangescherpt. Teams gebruiken een grijs gebied om 'mini-DRS', dat werd ingevoerd door McLaren, te creëren. Daaraan wil de autosportbond nu paal en perk stellen.

Het gaat om de opening tussen de twee horizontale elementen van de achternvleugel. Daar kan rijwind doorheen als het Drag Reduction System (DRS), een middel om het inhalen te vergemakkelijken, gesloten is.

Door deze opening, die de slot gap wordt genoemd, stroomt rijwind. Hoe groter deze ruimte, des te meer rijwind kan er door, des te lager de luchtweerstand. Dat komt ten goede aan de topsnelheid.

Bij enkele achternvleugels is te zien dat deze ruimte groter wordt als de achternvleugel door de rijwind op hoge snelheid achterover buigt. Dit effect wordt mini-DRS genoemd, een verwijzing naar het legitieme DRS-systeem in de achternvleugel.

Lagere luchtweerstand met 'mini-DRS'

Teams die dit succesvol inzetten, kunnen in theorie een grotere achternvleugel gebruiken zonder de prijs van de hogere luchtweerstand te betalen. Het probleem is dat het tegen de regels is, want aerodynamische onderdelen mogen in principe (los van het daadwerkelijke DRS-systeem) niet bewegen. Er zijn limieten voor hoeveel de slot gap van vorm mag veranderen. Deze keuring vindt echter plaats als de auto stilstaat.

Formule 1-teams zijn er altijd op uit om een auto wel door de keuring te laten komen, terwijl er op de baan op hoge snelheid dingen kunnen gebeuren die eigenlijk tegen de regels zijn. Dit fenomeen is net zo oud als de koningsklasse van de autosport zelf, en een wezenlijk onderdeel van de competitie.

Toch grijpt de FIA regelmatig in. Zo moest McLaren vorig jaar al aanpassingen doorvoeren aan een van hun achternvleugels, nadat Oscar Piastri de Grand Prix van Azerbeidzjan had gewonnen.

'2 mm speelruimte wordt 0,75 mm!'

De FIA kondigde eerder al aan dat vanaf de negende race in Spanje strengere regels gelden voor het doorbuigen van zowel de voor- als achternvleugels. Maar nu wordt er al eerder ingegrepen om mini-DRS te lijf te gaan.

"We hebben de teams opgedragen om doorbuigingen vast te leggen met camera's op de auto's tijdens de vrije trainingen in Australië", zegt de FIA in een verklaring. "Na een analyse van deze beelden, in combinatie met metingen bij de keuring, hebben we besloten dat er genoeg grond is om al in China strengere tests in te voeren voor het bovenste gedeelte van de achternvleugel."

"Het huidige reglement voor 2025 schrijft voor dat bij 75 kilo aan verticale belasting de ruimte tussen de twee vleugelementen niet met meer dan 2 mm mag veranderen. Vanaf de komende race wordt dit gereduceerd tot 0,5 mm", legt de FIA uit. "Omdat het zo kort dag is voor de race in Shanghai, hanteren we nog wel een tolerantie van 0,25 mm."

Volgens de FIA zijn de teams maandagochtend op de hoogte gesteld van de aanscherping. De bond voegt toe dat alle auto's bij de Grand Prix van Australië aan het oorspronkelijke reglement voor 2025 voldeden. "Alle auto's waren daar dus legaal."

Lando Norris won de Grand Prix van Australië zondag, voor Max Verstappen. De Grand Prix van China betreft een sprintraceweekend.

GROWTH MINDSET CREEER JE DOOR GEDACHTES ZOALS:

Foto: Marika Delaux, Redactie: Timen Kok

- Ik focus mij op mijn groei
- Ik mag gewoon om hulp vragen
- In ben in staat om moeilijke dingen te leren
- Ik probeer nieuwe dingen uit
- Van problemen kan je leren
- Ik ben op de goede weg
- Ik kan dit nóg niet dus ik kijk wat ik nodig heb
- Ik ga hard werken om mijn doel te halen

ANTWOORDEN QUIZZTIME!

THEMA:

AARDRIJKSKUNDE

01. WAT IS DE HOOFDSTAD VAN DUITSLAND?

- ☒ A BERLIJN
- ☐ B LONDEN
- ☐ C PARIJS
- ☐ D ROME

THEMA:

ALGEMEEN

02. WELK GETAL IS 'D' IN ROMEINSE CIJFERS?

- ☐ A 100
- ☐ B 300
- ☒ C 500
- ☐ D 700

THEMA:

BIOLOGIE

03. WAT IS DE FUNCTIE VAN DE ALVLEESKLIER?

- ☐ A BLOEDSTOLLING
- ☒ B SPIJSVERTERING
- ☐ C ZINTUIGLIJKE PERCEPTIE
- ☐ D ZUURSTOFTRANSPORT

THEMA:

DIEREN

04. WELK REPTIEL HEEFT GEEN POTEN?

- ☐ A ALLIGATOR
- ☐ B BERGDUIVEL
- ☐ C HAGEDIS
- ☒ D HAZELWORM

THEMA:

ECONOMIE

05. SINDS WANNEER
BESTAAT DE EURO?

- ☐ A 1998
- ☐ B 2000
- ☒ C 2002
- ☐ D 2004

THEMA:

ETEN & DRINKEN

06. HOVEEL BESCHUITJES
ZITTEN ER IN EEN PAK?

- ☒ A 13
- ☐ B 15
- ☐ C 17
- ☐ D 19

THEMA:

GESCHIEDENIS

07. IN WELK JAAR VIEL DE
BERLIJNSE MUUR?

- ☐ A 1959
- ☐ B 1969
- ☐ C 1979
- ☒ D 1989

THEMA:

KUNST

08. WIE SCHILDERDE
'DE ZONNEBLOEMEN?'

- ☐ A SALVADOR DALI
- ☒ B VINCENT VAN GOGH
- ☐ C CLAUDE MONET
- ☐ D PABLO PICASSO

THEMA:

MEDIA

09. WAAR IS POKÉMON
ONTSTAAN?

- A CHINA
- B INDIA
- C JAPAN
- D THAILAND

THEMA:

REIZEN

10. WAT IS DE HOOGSTE
BERG VAN DE WERELD?

- A DE MOUNT EVEREST
- B DE NANGA PARBAT
- C DE PYRENEËN
- D DE SHISHA PANGMA

THEMA:

REKENEN

11. WAT IS 25% VAN
200?

- A 30
- B 40
- C 50
- D 60

THEMA:

SPELLING / TAAL

12. WAT IS DE VERLEDEN
TIJD VAN 'LEZEN'?

- A LAS
- B LASTE
- C LEESDE
- D LEESTE

THEMA:

SPORT

13. HOEVEEL KILOMETER
IS EEN MARATHON?

- ☐ A 42,135 KM
- ☒ B 42,195 KM
- ☐ C 43,055 KM
- ☐ D 43,115 KM

THEMA:

WETENSCHAP

14. WELKE KLEUR HEEFT
EEN SMARAGD?

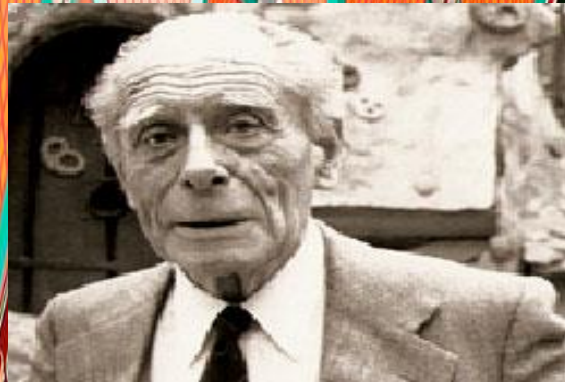
- ☐ A BLAUW
- ☐ B BRUIN
- ☐ C GEEL
- ☒ D GROEN

DE EFTELING

Foto: Yasamin Varzideh, Redactie: Pouya Varzideh

De Efteling is een park waar sprookjes waarheid worden, elke attractie heeft wel iets te maken met een sprookje. Het park is op 2 mei 1951 geopend als een natuurpark met een speeltuin en verschillende plekken waar sprookjes uitgebeeld werden. Anton Pieck heeft veel invloed gehad op het uiterlijk van dit park. Alles is in de zogenaamde "Anton Pieck stijl" gemaakt. In zestig jaar tijd is de Efteling een van de populairste attractieparken van Nederland geworden. Het park is te bezoeken in Kaatsheuvel, dit ligt in Noord-Brabant. Het park is heel erg veranderd nu er allemaal attracties bij zijn gekomen. In zestig jaar tijd zijn er meer dan een miljoen bezoekers geweest, uit verschillende landen van over de hele wereld. Tegenwoordig heeft de Efteling zelfs series zoals de Sprookjesboom, TITA Tovenaar, Het Mysterie van.... En nog andere programma's die je op Telekids kan kijken.

Anton Pieck

Anton Pieck is in 1895 in Den Helder geboren. Als tiener volgde hij samen met zijn tweelingbroer een opleiding tekenen en schilderen. Hier leerden zij hoe ze het beste mensen en voorwerpen kon afbeelden.

In de jaren vijftig kreeg Anton Pieck de vraag of hij mee wilde helpen bij het oprichten van een sprookjespark voor jong en oud. Dit park werd de Efteling genoemd. Voor dat hij werd gevraagd om bij het oprichten van de Efteling, was hij bekend door zijn tekeningen in bekende sprookjes boeken. De tekeningen die hij maakte waren vaak sprookjesachtig, vol fantasie en kleurrijk.

Tot 1974 heeft Anton Pieck meegewerkt aan het ontwerpen van de Efteling. Nadat hij hiermee gestopt is blijft zijn stijl in de nieuwe attracties die er bij zijn gekomen. In Mattem is in 1984 het Anton Pieck museum geopend, waar iedereen naar zijn tekeningen kan kijken.

Anton Pieck overleed op 25 november 1987, hij is 92 jaar oud geworden, en is tot het einde van zijn leven blijven tekenen.

WATERIJSJES

INGREDIËNTEN:

Voor 8 waterijsjes:

- 200 g fruit
- 2 el suiker
- 6 cl water
- 1 vorm voor waterijsjes

BEREIDINGSWIJZE:

1

Maak een siroop: smelt daarvoor de suiker in het water. Laat afkoelen.

4

Giet in een waterijsjesvorm.

2

Mix het schoongemaakte fruit in een blender en doe in een zeef. Vang het sap op en druk goed op de vruchtenpuree om er zoveel mogelijk sap uit te halen.

5

Zet minstens 4 uur in de diepvriezer.

3

Giet de afgekoelde siroop over het vruchtensap en meng voorzichtig.

ECOTOERISME IN NOORD-SPANJE: 5 ACTIVITEITEN IN DE NATUUR VAN ASTURIË

Foto: Marika Delaux, Redactie: Gilles de Kock

Ben jij klaar om de Spaanse natuur te ontdekken? Het groene Asturië is perfect voor actieve en avontuurlijke reizigers. Welke vijf activiteiten mag je echt niet overslaan tijdens je trip?

01. Wildlife spotten in Fuentes del Narcea

In het zuidwesten van Asturië, op de grens met Galicië, ligt natuurpark Fuentes del Narcea, Degaña en Ibias. Het is een van de belangrijkste leefgebieden van de Cantabrische bruine beer, een zeldzame en beschermde diersoort.

Ga je met een gids op pad door het beschermde bosgebied van Muniellos, dan is de kans groot dat je die beren in het wild kunt observeren. Maar er is meer te zien. Ook de Iberische wolf komt hier voor, net als herten, wilde zwijnen en otters.

02. Op zoek naar walvissen in de Cantabrische Zee

De Cantabrische Zee, het deel van de Atlantische Oceaan tussen de noordkust van Spanje en de westkust van Frankrijk, is diep en rijk aan biodiversiteit, en die combinatie maakt het een absolute hotspot voor walvissen en andere zeezoogdieren.

Met een boottocht vanuit havenstad Gijón is de kans dat je grienden en dolfijnen ziet meer dan zeventig procent. En als je geluk hebt, zie je een potvis of dwergvinvis. Zelfs de gewone vinvis en blauwe vinvis zijn hier in het water gezien. Blijf je liever aan wal? Ook vanaf Cabo de Peñas is het mogelijk de walvissen te spotten.

03. Verrekijker mee voor vreemde vogels

De variatie in landschappen die je in Asturië vindt, maakt de regio tot een paradijs voor vogelaars. In bergketen en Nationaal Park Picos de Europa leven steenarenden, rotskruipers, vale gieren en monniksgieren. En heb je geluk, dan kun je hoger in de bergen zelfs de zeldzame lammergier zien.

Verder naar het westen ligt Parque Natural de Somiedo, waar de oehoe, witrugspecht en grote gele kwikstaart leven. De monding van de Ría de Villaviciosa, die uitkomt in de Cantabrische Zee, is een moerasgebied waar de lepelaar, flamingo's, bonte strandloper en kluut voorkomen. Rondom Cabo de Peñas zweeft de visarend en vind je Jan van Genten, de alk, zeekoet of papegaaiduiker.

04. Wandelschoenen aan voor een boswandeling

Dat Asturië de groenste regio van Spanje wordt genoemd is niet voor niets. Ruim dertig procent van het landschap is bedekt met bos. Het bos van Muniellos is een van de grootste eikenbossen van Europa, maar vanwege de strikte natuurbescherming worden daar maar twintig wandelaars per dag toegelaten.

In het grootste beukenbos van Asturië, Monasterio de Hermo, gelden die restricties niet, net als in Parque Natural de Redes. Daar vind je meer dan 200 kilometer aan gemarkeerde paden.

05. Het strand op in het spoor van dinosauriërs

Als je goed zoekt, dan kun je nabij de kustplaats Ribadesella voetafdrukken van dinosauriërs vinden. Het is de reden dat de 44 kilometer lange kustlijn de Costa de los Dinosaurios wordt genoemd. De fossielen zijn 150 miljoen jaar oud en komen uit het Jura-tijdperk.

Plekken waar je ze het beste kunt zien? De kliffen van Tereñes, het strand van La Griega in Ribadesella en de kliffen van Llastres in Colunga. Wil je er meer over leren, bezoek dan ook zeker het MUJA, het Jurassic Museum of Asturias.

TALENSENSIBILISERING

Foto: Yasamin Varzideh, Redactie: Benjamin Varzideh

Talensensibilisering benadrukt de vorming van een positieve houding tegenover taal, anderstaligheid en meertaligheid. Het gaat over het verkennen, erkennen en waarderen van alle talen en het creëren van een positief beeld op de eigen sociaal-culturele achtergrond en op die van anderen. Talensensibilisering kan alle talen van de wereld bestrijken en vereist geen meertalige kennis van de begeleiding. Het doel bestaat er dus niet in talen aan te leren.

KLEURPLAAT

ARTIEST VAN DE KEER

Namen (voluit): John West

Geboortedatum: donderdag 23 juni 1988

Geboorteplaats: Den Haag, Nederland

Heb je nog broers en-/of zussen?: Ja, een oudere broer.

Sinds wanneer zing je?

Ik zing sinds 2006.

Wat is de titel van je allereerste singel?

Weet wat je begint.

In welk jaar kwam je allereerste singel uit?

2007.

Heb je kinderen?

Ja, ik heb twee kinderen.

PARTOU'S VAKANTIE EILAND

